

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Articulus III. De quibus rebus transigi possit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

h. t. Ex quo textu, etiam illud habetur, per transactionem litis finiendæ institutam, auctoritate Judicis delegati onus imponi posse, non quidem ipsi beneficio Ecclesiæ, vel Capellæ, super qua transigitur; sed parti transigenti; *at solum ad cerum tempus*, nimirum vitæ ejus; ita textus.

Not 3. quòd, ubi jus expressum non est, Judex benigniorem partem sequi debeat, habita ratione personarum, loci, temporis &c. si autem lex expressa est, secundùm eam judicare, nisi supremus sit; sic Honorius III. in *c. Ex parte, fin. h. t.* ubi scribens ad Cardin. Presbyt. *tit. S. Prædis poteris*, inquit, *etiam ad componendum interponere partes tuas, & interdum aliquid severitati detrabere, prout* (statu imperij, & excedentium multitudine, provida deliberatione pensatis) *videris expedire*: exceptis nimirum casibus, qui compositionis, seu dispensationis remedium non admittunt, utpote *conjugij Sacramentum*, quod, cum non solum apud Latinos, & Græcos; sed etiam apud fideles, & infideles existat, à severitate canonica circa illud recedere non licebit. *In his verò, super quibus jus non invenitur expressum, procedas* (æquitate servata) *semper in humaniorem partem declinando*, secundùm quod personas, & causas, loca, & tempora, postulare videris: hoc tamen intellige de iis, quæ in Judicis potestate sunt. Nam compositio, transactio, & dispensatio ad ea se non extendit, quæ certam ex divina lege constitutionem, aut obligationem habent.

ARTICULUS III.

De quibus rebus transigi possit?

2627. **R**esp. transigi posse de omnibus dubijs, & controversis, nisi aliquo jure prohibeantur, ut docet Hostiensis in *Summa n. 3.* Talia sunt; 1. si quis alteri cederet spirituale, vel illi annexum, pro temporali. Nam talis transactio simoniaca foret, *c. super eo, 7.* de quo *supr. c. præterea, 9. h. t.* ubi ab Ornensi Episcopo rogatus Lucius III. *an teneat transactio, quando inter Laicos, & Viros Religiosos, de presentatione alicujus Ecclesiæ, questione subortâ, transigitur, ita, quòd presentationem Laicus obtineat; religiosi verò novam, vel majorem percipiant in Ecclesia, in qua prius*

nullam, vel majorem habere consueverant portionem? ad quod Pontifex, cum igitur ipsa pactio simoniaca merito videatur, respondit, *quòd de jure non tenet, nec ex ea religiosi ullum debent commodum obtinere.* Ex quo textu deducitur, quòd sicut super jure præsentandi, ita super annexo, non possit transigi, ut recedatur à lite, temporali aliquo interveniente.

Similiter transigi non potest de publico crimine capitali, *L. 18. c. h. t. junct. gloss. V. Capitali*; nec de criminibus publicis, non capitalibus; *L. 18. cit.* excepta accusatione de crimine falsi *L. penult. C. eod.* nec de privatis, in quibus criminaliter agitur *cit. L. 18.* nec de causis civilibus circa relicta in testamento, vel codicillo, in scriptis, si dubium oritur ex instrumento. Unde etiam non valet transactio de re per sententiam decisa, *L. 7. ff. h. t.* nisi dubitetur, an sententia sit lata? vel nisi appellatio, aut revisio intervenerit, vel adhuc appellari possit; *L. 7. & 11. ff. eod.*

Præter hæc not. 1. transactionem propriè dictam super beneficio, seu jure beneficali, si propria auctoritate fiat, tanquam simoniacam condemnari, *c. constitutus, 4. h. t.* ubi habetur, quòd inter Gasparem, & Alexandrum, Clericos, controversia erat super quadam Capella, quam ipsi per transactionem, fide invicem data, finièrunt. Sed cum Alexander transactione stare nollet, ad Pontificem causa devenit, qui respondit: *hujusmodi transactionem continere speciem simonia: quare eà in irritum revocatâ, controversiam inter dictos Clericos secundùm jura dirimendam esse.* Idem habetur in *c. super eo, 7. h. t.* ubi dicitur: *si de Ecclesiastico beneficio, aut quavis re spirituali litigetur, transactio fieri non posse, ita, ut retento, vel accepto spirituali, vicissim aliquid detur, vel remittatur: cum talis commutatio, seu reciproca obligatio, speciem simonia habeat: at verò, amicabilem, & gratuitam compositionem in talibus fieri posse.*

Dixi: *transactionem propriè dictam*, si scilicet causa beneficalis dubia sit; nam si possessor beneficalis liquidum jus habeat; & injusto petitori v. g. pecuniam offerat, non pro jure suo acquiendo, vel stabiliendo, sed solum redimenda vexa, vel injuria; in conscientia & coram Deo simoniæ Reus non erit; in foro

foro tamen externo ex præsumptione conventionis simoniacæ securus non erit; nisi alterius injusta vexatio notoria sit. Dixi 2. *propria auctoritate*; nam si uni parti litigantium, super beneficio, detur aliquid temporale: non in compensationem dubij juris, sed ob aliam causam, v. g. ob bonum pacis, & concordia, si Judicis auctoritate fiat, hoc factum damnari non debet, tanquam simoniacum, & illicitum; ut colligitur ex c. 2. *de Arbitris*; & c. *nisi* 21. *de præbend.*

2629. Not. 2. illicitam esse transactionem super jure *Patronatus* interventu rei temporalis, ut habetur c. *Præterea* 9. *h. t.* cum enim inter quosdam Laicos, & Religiosos, controversia esset de jure præsentandi ad Ecclesiam Parochialem, eamque sic transgressissent, ut jus præsentandi ad Laicos pertineret; Religiosis autem ex dicta Ecclesia pensio annua, quæ antea dari solita non est, proveniret: *hanc pactionem simoniacam esse respondit* Lucius III. ac proinde irritam, ex quo Religiosi nullum commodum percipere possint.

2630. Not. 3. nec super *Spirituali subjectione* licitum esse transigere data re aliqua temporali, per c. *Præterea*, 10. *h. t.* cum enim contraversia esset de Capella quorundam Monachorum, utrum subjecta esset Ecclesie matrici? Monachi *confitebantur subjectam olim fuisse*; sed postea *transactione quadam liberatam*; quia censum annuum constituerant matrici Ecclesie solvendum, ut Capella à subjectione ejus *eximeretur*. Sed pro majore, seu matrice Ecclesia allegabatur, quod super *Spirituali subjectione* transigere non liceat. Ad hæc respondit Coelestinus III. cum Fratres confiteantur, *Capellam illam matrici Ecclesie subjectam fuisse*; at verò *per transactionem*, quippe irritam & simoniacam *liberata non sit*, ideo contra illos sententiam ferendam esse. Neque referre, ait Pontifex, quod determinatè non sciatur, quantus fuerit census ille; quia quantumcunque fuerit, constat transactionem de censu solvendo pro exemptione à Spirituali subjectione simoniacam esse.

Ex hoc textu colliges 1. in pacto simoniæ non attendi (an quis pro acquirendo beneficio, vel re Spirituali, multum, vel parum dederit) si adfuit animus reciprocam pactionem instituendi. Sic enim

Tom. I.

verè jam appretiatum spirituale re temporali, ut constat ex textu. Colliges 2. ubi constat locum aliquem, vel personam olim alteri subjectam fuisse, præsumi adhuc subjectam, nisi contrarium ostendatur. Nam, *olim subjectus præsumitur etiam hodie subjectus*; & *olim possessor, etiam hodie præsumitur possessor*. Sic Alcianus *de præsumpt. Reg. 2. præsumpt. 12.* Covarruv. *in c. Raynutius, de Testam. §. 11. n. 2.* Colliges 3. quod, si Reus per exceptionem confiteatur aliquid, quod deservit intentioni actoris, Actor possit confessionem rejicere, vel acceptare, ex eadem oppugnando Reum; prout contigit in præfenti casu, ubi Monachis excipiendo dicentibus, *se super subjectione transgressisse*, Actor confessione usus, acceptavit confessionem prioris subjectionis; nec transactione, utpote simoniacâ, sublatam, vel extinctam esse probavit, ut liquet ex dictis: Colliges 4. super re judicata transactionem fieri non posse, per L. 32. *C. h. t.* & L. 23. §. 1. *ff. de Condict. indebit.* Nam res judicata non est res dubia, nec lis incerta; quia pro veritate habetur, L. 207. *ff. de Reg. juris*; intellige, si certum sit, sententiam latam, aut rem judicatam esse; L. 11. *ff. h. t.*

ARTICULUS IV.

De forma transactionis, & ex quibus causis rescindi possit.

2631. Not. spectato jure naturali, & Canonico, nullam certam *verborum* formam requiri ad transactionem, & fieri posse vel purè, vel sub conditione, L. 9. *C. h. t. in*, vel *extra* judicium; *cum*, vel *sine* scriptura, L. 28. *C. eodem*; modò pro remissione litis aliquid contra præstetur, aut fiat (nam in hoc præcipuè forma transactionis consistit) & fiat super re dubia, ac jure incerto, L. 2. *C. h. t.* Not. 2. posse etiam apponi poenam solvendam ab eo, qui recesserit, L. 15. 37. & 40. *C. h. t.* & si poenæ adjiciatur clausula, *rato manente pacto*, contravenientem ad utrumque teneri, L. *qui fidem*, 16. *ff. h. t.* L. *cum proponas*, 17. *C. cod.* Ceterum, modus transigendi an pacto nudo? an contractu nominato? vel innominato? (sic enim fieri posse habetur ex L. 2. *ff. h. t.* &

Hh hh

L. 6.